

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ HIVATAL

hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:

Kolozsvár, Ref. Theologia
2. számú lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület „egyházi értekezlet”-e támogatásával
Szerkesztik:

Nagy Károly,

Vajda Ferencz,

ref. theol. tanár, felelős szerkesztő. sz.-lónai pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Anarkhisták.

A táviró drótok egy megdöbbentő hírt hordoztak szét a napokban az egész világon. A hír rövid: *Mac Kinley*, az Észak-Amerikai Egyesült-államok elnökét megölte egy anarkhista.

Messze országból, a föld másik oldaláról, az új-világból jött a hír s mégis oly általános a megdöbbenés. Hány ember vérzik el naponként egy más embertársa kezéből? Szinte megszoktuk már e rettenetes iszonyúságot, olyan mindennapi. Miért döbbenünk meg hát oly különösképpen ezen az esetben? Mert, a kit a golyó talált egy egész félvilágot uraló nép polgár királya, köztársasági elnöke volt? Valjon a legszegényebb munkás élete is nem éppen olyan élet, nem éppen oly drága az övéinek és visszaadhatatlan neki, ha elvéttetett? Bizonyára. Megdöbbenésünket nem is az teszi oly általánossá és mélyé, hogy itt egy nagy urnak, fényes tehetségű embernek, munkás férfinak oltotta ki a golyó életét. Hanem valami

Minden gyilkosságtól megrendül a lelkünk. Hogy valaki a legdrágább, e földön csak-nem egyetlen kincsét rabolja el embertársától: az életet, melyet nem emberektől, hanem a jóságos Isten kezéből vettünk s a melyet visszavenni is másnak nincs joga: erre, a ki merészkedik, a legistentelenebb és legkárhuzatosabb vadállattá kell lennie. De sok esetben megtudjuk érteni, ki tudjuk magyarázni még ezt az irtózatosságot is. A pénzsomj, a harag és gyűlölet, a féltékenység, irigység és bosszuállás az állapot-embernek — fájdalom — oly sokszor uralkodó tulajdonságai, a melyeknek hatalmába esve, feled minden isteni

és emberi törvényt s mikor a tett elkövetve van — késő a keserű megbánás.

Hanem itt nem az az eset van. Itt egy ember megölt egy másikat, a kit addig életében talán soha sem látott, a kivel soha sem beszélt, a ki őt soha meg nem sértette, semmiben soha meg nem károsította. Sőt többet tett. Megölte azt az embert, ki maga is, mint egész népe, mely vezetőjévé emelte egy időre, hajlékot, menhelyet — sőt többet — oltalmat és védelmet nyújtottak neki és társainak, kiket a világ legtöbb részéből száműztek. Innen van megbotránkozásunk különössége.

Mac Kinley gyilkosa egy *anarkhista*. Ugyanazon társaságból való, mint a mi Erzsébet királynénk és Umberto olasz király gyilkosa. Ezek az emberek azok közül valók, kiket közös névvel *soczialistáknak* szoktak nevezni, s akik arra törekednek, hogy ezt a társadalmi rendet, melyben a munka és annak eredménye nem igazságosan oszlik meg — megváltoztassák és igazságosabban rendezzék be. Legnagyobb része ezeknek békés uton, vagy szelid és emberies kényszerítő eszközökkel akarja elérni célját. Ezeket nevezik szorosabb értelemben *soczialistáknak*. Ezeknek törekvését többé-kevésbé általában pártolónak tartják. Vannak olyan tulzók, kik forradalommal akarják elérni céljukat, jelvényük piros zászló s nem néznek vallásra, házára, családra. Ezekről óvakodik a világ, mert érzi, hogy a legszembetűnőbb dolgokat veszélyeztetik. Ezek a nemzetközi *soczialisták*.

Egy kis csoport végre — bár ez is ezerekkel számlálja tagjait — úgy gondolkozik, hogy azok, kik a mostani renddel meg vannak elégedve, nem fognak engedni addig, a mig csak lehet, sőt

mert a hatalomnak birtokában vannak, megakadályozzák a változást. —

Nem szóval, hanem tettekkel kell dolgozni — mondják. Nem kell túrni a hatalom és rend képviselőit, meg kell rémiteni őket, hogy engedjenek. Ha eltöröljük a hatalmat, magától beáll a szabadság és egyenlőség. Romboljunk le minden régít s aztán magától megszületik az új rend.

Igy gondolkoznak «a tettek emberei» s azért nevezik magukat anarkhistáknak, mert ez a görög szó annyit jelent, mint a hatalom, a rend ellenségei. Ezek törrel, bombával, pisztollyal kezükben vadásznak a hatalom és rend képviselőire: császárokra, királyokra, miniszterekre, urakra, férfiura és asszonyra.

Több rendbeli gyilkosság után Európa legtöbb államából száműzték őket. Amerika befogadta, mert még ezektől sem akarta megvonni a szabadságot, hogy tanaikat hirdessék. Ők pedig hálából jó vendéghez illően leszurták házigazdájukat.

Csoda-e, ha most mindenfelől felzug a kiáltás, hogy ez embereket, mint közönséges utonálló gyilkosokat ki kell irtani a föld színéről. Sokan úgy tartják: ezt érdemlik. De valyon nem azt tennők-e akkor mi, a mit most nálunk elítélünk? És nekünk jogos volna az, a mi nekik jogtalan, igazság lenné nálunk, a mi nálunk istentelenség?!

Nem; emberirtó munkájuk elé gátat kell ugyan vetnünk; de életük felett nem rendelkezhetünk!

Hanem van a bajnak más orvosszere is. Nem olyan gyors ugyan, de hatásosabb. Ime a

törvény hiába mondja: «Ne öljl! mert a ki öl méltó az itéletre!» Más hang kell ezeknek. Egy hang «felülről»: Én pedig azt mondom . . . Egy hang: a Jézus Krisztus hangja: az igazság, a megbocsátás, a szeretet, a könyörület hangja!

Ha ki akarnák őket irtani: hulló vérükből a mártírság vérrózsái fakadnának és számuk többre nőne. De meg kell őket téríteni Istenhez s a Jézus Krisztushoz és akkor megtérnek embertársaikhoz is. Jövel Uram, — ne késsél megtartani e szerencsétleneket is! —y.

A szövetkezetekről.

(Folytatás és vége)

A szövetkezetek szerencsésen szolgálják a népnek a hitelviszonyok körül felmerült összes eddigi bajait. A megállapított, rendszeren 7%-os kamatnál többet semmi czímen venni nem szabad, mert itt nem az a cél, hogy a kamat szaporodjék, hanem az, hogy a kik rászorultak olcsó kölcsönt nyerjenek. A kormány az adósok kötvényeinek illeték és bélyegmentességét biztosította, még a betáblázásoknál is. A közönséges kölcsönökön kívül lehet itt kapni 10, 15 és 20 éves törlesztő kölcsönöket igen előnyös feltételek mellett. Kinek nagyobb kölcsönre van szüksége és van biztosítéka, az országos központ díjmentesen közbe jár valamelyik nagyobb pénzügyintézetnél (bank) olcsó kölcsön-kieszközlése végett. A félévi kamat és törlesztés fizetés megfelel a kis ember igazi értékének. Mivel rendszeren egy község lakóiból al-

TÁRCSA

Fohászkodás.

*Te benned biztam eleitől fogva,
Uram te voltál hitem csipkebokra,
Örök szived elé epedve vágytam,
S nagy nevedet híven szivembe zártam.*

*Oh, mert ha a hajnal rém virradott,
Te küldted el a sugaras napot,
Hogy hintsen áldást, — áldó meleget,
Hogy magra kapjon, mit kezem vetett.*

*Szeleknek szárnyát Te igazgatád,
Felhőknek száját is meg Te nyitád,
Kezed vezérelt a napok során,
Te adtál áldást munkámnak nyomán.*

*S hahogy aggódás vert nehéz bilincsbe,
Bánat, kétségbeesés feküdt szivemre,
Te szóltál hozzám édes szerelmesen
És sziklásszál lón hitem hirtelen.*

*Bántott hitetlenség, gyáván gyalázott,
Gonoszság, bűn, hamisság sárba rántott,*

*Erőszak kénye-kedve hányt-vetett,
De ám Te örködtél szivem felett.*

*S türtem hang nélkül és panasztalan,
Gonoszra, rosszra nem hajolt szavam,
Fejem remélve, csak Feléd emeltem,
Karom csak Hozzád nyujtám csüggedetten.*

*Mert Benned biztam eleitől fogva,
S Te vagy, uram, reményem csipkebokra.
Örök szived elé epedve vágyom,
Nagy nevedet híven szivembe zárom.*

(Szentleányfalva.)

Fuhász Sándor.

Istenitélet.

(Népmonda.)

Szerencs mellett áll egy hegy. Árpád-hegy a neve. Ellátni róla az egész Tarczal völgyön. Árpád apánk táborhelye, honnan midőn megszemlélte a gyönyörű vidéket és a «táltosok» megtartották a «nagy égő áldozatot», az égbe egyenesen emelkedő füstoszlop láttára a fejedelem így kiáltott fel: «Hadur ma ad e tájon szerencsét!» Innen van — úgy mondják — az alatt fekvő városok neve: Maád, Tólya, Szerencs

Az Árpád-hegyet komor tekintetű sziklák

kotják a szövetkezetet, az igazgatóság minden becsületes, pontos és törekvő embert elfogad, nincs hát a szegény ember kezességért robotra utalva. Nem kell a törlesztés eszközlése végett messze menni, napokat elvesztegetni, költeni, egy félóra alatt helyben mindent személyesen elintézhet. Ha nyomorúság sújtja s nem tud rendszeresen törleszteni, van a ki kérését meghallgatja, mert ismerik baját. Kölcsönzések révén nem lesz senki egyes embereknek lekötözött szolgája, mert a szövetkezet nem egyeseké, hanem annak ügyéhez minden részvényesnek hozzászólása van a törvény keretén belül. A szövetkezeteknél meg kell mondani, mi célra kéri valaki a kölcsönt, ha a mindenképp jól ismerő helyi igazgatóság beigazoltnak nem látja, vagy a könnyelmű adósság csinálásnak csak látszatát is észre veszi, nem adja meg a kölcsönt, vagy oly formán szavazza meg, hogy a haszontalan költelekezésnek eleje vétessék. A szövetkezet csak becsületes, jellemes, munkás, pontos és uzsorával nem foglalkozó embereket fogad el tagokul. Tagjait rendre és takarékosra szoktatja, részben a törlesztések, részben az 50 koronás üzletrészek befizetése által. Ezen utóbbit 20 filléres heti befizetések által is lehet eszközölni 5 év leforgása alatt, mi által lehetővé van téve, hogy a legutolsó napszám is 5 év alatt gyűjt 50 koronát arra öt százalékos osztalékot kap s olcsó kölcsönt nyerhet, ugyszólva minden koczkázat és felelősség kizárásával. Nem nehéz ezekből kiszámítani, hogy a mai vidéki hitelviszonyok szerint is, a szövetkezeti kölcsön, 200 koronát véve alapul 8-10 koronával minden más pénznél olcsóbb.

Az összetartás, az egymáson való segítés, az igazi felebaráti szeretet ápolása, az *egyéni erő* fejlesztése s azon tudaton kívül, hogy a szövetkezetekre bajainkban mindig biztosan számíthatunk ebben az anyagi előnyben van természetes oka annak, melynélfogva a hitelszövetkezetek oly nagy mértékben szaporodnak.

A mely községben még ilyen szövetkezet nem alakult, ha 15-30-an ez iránti óhajításuknak kifejezést akarnak adni, a lelkész, tanító, vagy jegyző bizonyára szívesen elküldik kérésüket az országos központhoz. Innen leküldik a szükséges irásokat, alapszabályokat. Ha azoknak megismerése után is ragaszkodnak előbbi kívánságukhoz, a központ kiküldi egy hivatalnokát, az megalakítja a szükséges utasításokat megadja. A működés megkezdése után a központ azonnal küld pénzt minden előleges fizetés nélkül. Csak jól megnézők a szövetkezők, kiket állítanak társulatuk élére, mert a szövetkezetek alapja *szeretet*. Ezeknek vezetésében is a *szeretet* kell, hogy uralkodjék (a mi tudvalevőleg nem zárja ki a pontosságot). Mihelyt az igazgatóság e szép mezőt elhagyja, bemocskolta ezen nemes intézményt is. Pedig jó lélekkel mondhatom — 6 évi tapasztalat után minden községnek szüksége van egy jól vezetett szövetkezetre, hogy a szegények példátlan olcsó kölcsönt kapjanak, a módosabbak pedig, az ez idő szerint legbiztosabb, de azért nem kevesebbet kamatozó helyre tchessék be megtakarított filléreiket, mindenek pedig gazdagodjanak a *felebaráti szeretetben*, mely a nálunk is oly veszedelmesen kísértő szociális betegségnék *egyetlen gyógyszere*.

Lajos János.

borítják. Hullámos tetejű, göndör hátú sziklák; mintha friss báránnyal volnának leterítve.

Elbámultam rajtuk. Ilyen furcsa alaku fekete köveket soha sem láttam. Eltűnődtem rajtuk. Honnan kerültek, hogyan alakultak?!

Vezetőm, egy szerencsi paraszt, így beszélt el a dolgot:

— Nem kő az egy se. Meghalt bárány valamennyi. Egész nyáj. Az a magas kőszikla meg, a legfeketebb mind közt, a legkomorabb tekintetű, az a juhászuk. Istenítélet dolga.

Volt egyszer egy szép, sugár juhász. Ott lakott az Árpád-hegyen. Messzi földön nem volt párja a juhásznak, de a nyájának sem. Hát még annak a fiatal menyecskének, a ki lenn várja, a hegytői kis kunyhóban, minden este a szép juhászt s annak a szép nyáját.

Most is künn áll a kis kapuban a fiatal asszony. Fölkelt már az esti csillag is, megindult rég a nyáj is. De mi látatja sincs a juhásznak, se a nyájnak. Az asszony szájszor is ölbe kapja gügyögő kis porontyát, úgy szalad ki «apát nézni.» Hasztalan. A vezérürü kolompjának a hangja csak nem jön közelebb. Messzibb hallatszik, egyre távolabbról, mintha a juhász is, a nyáj is, nem is ezen az oldalon ereszkedne alá az Árpád-hegyről.

Elült az este, éj támadt helyén, nem hallatszik a kolomp se már, juhász is, nyáj is rég leért az Árpád-hegyről a másik oldalon a monoki

határban, a minek az utjára nem a kis juhász-kunyhó tüzhelye vet világot, nem a hü feleség sóhajtása, nem a kis poronty gügyögése az utmutató. A kárhozat utja az Lidérczfény világítja, hűtelenség az utmutatója, kárhozat a vége.

Mégis rálépett a szép juhász. Megfogta őt is — mint sok mást — a csalfa lidérczfény: a boszorkányok lányának bűbajos kacsintása.

A juhásznő leroskadt a kunyhó ajtajában.

Hát mégis igaz! . . . Itt tudott hagyni . . . azért a másiké!

Feljött a holdvilág is, az a nagy sápadt képű égi lámpa. Oly gunyosan tud ez vigyorogni az elhagyott kedvesekre!

Fölsir a juhásznő. Csupa fájdalom a sirása, csupa átok a sóhajtása, mikor a kis porontyot oda szoritja a szívéhez, a mit úgy megcsalt, úgy el tudott hagyni — az ura, a párja

— Te nem hagyysz el, te az enyém maradsz ugy-e, aranyos kis jószágom . . . Kőből volt hát a szíve hozzánk — a te apádnak! . . . No legyen is kőből most már ne csak a szíve, váljon kővé egész teste, egész nyája, fekete kősziklává, feketévé, minő a lelke volt, minő fekete az én bánatom! . . .

Az átok elszállt. Az elhagyott feleség retentő átka. Átér az a hegyen is, megfogja a csalfát ott a boszorkány-lány lány ölén is . . .

A juhász-kunyhó előtt sebes, mély patak

Apróságok.

Mi egy meghalt keresztyén?

Bukott király, ki ismét trónjára lép. Szegény ember, ki örök bőség birtokosa leend. Fogoly, kinek lánczai lehullanak s börtöne megnyílik. Hajós, ki sokat szenvedett, sok ezer veszélyt kiállott s most kikötőbe ér. Tanuló, ki szünetet kap s hazatér, hogy viszontláss a megölelje apját és anyját. Száműzött, ki sok hosszú év után visszatér hazájába

Gyöngyszemek.

A nagy folyók, a nagy fák, a tápláló növények és a jó emberek nem magukért élnek, hanem azért, hogy másoknak szolgáljanak.

Minden búzaszemet, a melyből esztek, a szántóvető verejtéke öntözött.

Ha egyedül vagy gondoldj hibáidra; ha társaságban vagy feledd el a másokét.

Ovakodjatok oly emberektől, a kik előtt minden jó és az olyanokból, kik előtt minden rossz, de mégis leginkább azoktól, a kik közömbösek.

Ki a fájdalom könnyét letörli: lajtorját támaszt a menyország kapujához.

Hogyan lehetsz boldog a menyországban, a

hordta a hegyi kavicsot. Forgatagos a parthajlásnál. Jó biztos temető ez a mély örvény minden sebzett szívnek, minden megcsalt asszony búbanatának. Azzá lett a szép juhásznénak is.

Az Árpád-hegy tetején pedig, a honnan a szép juhász legeltette a nyáját, a juhász helyett azt a haragos nagy kősziklát találta a szerencsi nép, reggelre kelve. A híres szép nyáj helyén az apróbb, fekete hátú köveket, a miknek oly bárányfelhős, lágyan göndör a hátuk. Szinte szeretné megsimogatni az ember valamennyit, miként az alvó báránykákat . . .

A vén szerencsi paraszt bánatos hangon pergette le az Árpád-hegyi *Báránykövek* mondáját.

Istenitélet dolga volt, — tette hozzá a meggyőződés hangján.

A hűtlenség tette elátkozott helyé az Árpádhegyet s csak a hűség oldozhatta volna fel. Honszerelmünk hűségével akartuk feloldozni: emléket akartunk emelni rajta Árpád apánknak. Hanem mostani gazdája *Harkányi* báró oda adta másnak: a vuklis zsidóknak — temetőnek.

S az Árpádhegyen most még nehezebben ül az átok — most még kopárabb!

E—s. után.

hol minden szeretet, ha nem tanulsz meg addig szeretni, a míg a földön vagy?

A bűn, a léleknek szakítása Istennel.

Mi az ég?

Dávid király egyik zsoltárában az *élok földjének* nevezi azt.

Minden költészet, minden bölcsészet és minden szónoklat elhalványul az égnek eme meghatározása mellett. Nincs ennél gazdagabb és találóbb meghatározása a mennyek országának.

Az ég az élok földének nevezetik, szemben e jelenvaló világgal, a mely siralom völgye, haladók földje. Itt alant minden halott és semmi sem él: amott fenn minden él és semmi sem hal meg.

Szeretni!

«A keresztyén életet a következő szavakkal lehet megjelölni: szeress; szeresd Istent és felebarátodat. szeresd nemes szeretettel és nem csak szavakkal, de tetteiben is. Imél ez a törvény. Szervedni és tűrni, erre két szóban foglaltatik a keresztyén élet, szenvedni magunkért és tűrni másokért.»

«Szeressük Istent; tehát inkább mondjunk le mindenről, sem hogy őt megsértsük. A ki nem mond le lelkéből és szívéből igazán, mind arról, a mije van és még inkább arról, a mije nincs, az nem tölti be teljesen és sértés nélkül az Isten törvényeit, az nem lehet igazán a Krisztus tanítványa.»

«Szeressük tehát az Istent. Inkább haljunk meg, semhogy igazságtalanságot tegyünk. Inkább haljunk meg, semhogy megtagadjuk keresztyén hitünket!»

Istennel!

Egy tanító gyakran ismételtette tanítványai-val e szót: Istennel! «Ha e szócskát bevéteitek szíveitekbe; kedves gyermekeim, nyugalmat fogtok találni ez életben, vigasztalást a halálban, s reménységet az Isten országa felől.»

«Istennel Ébredjétek Istennel s napi munkátok be lesz írva az élet könyvébe; aludjatok el Istennel s édesen gond nélkül fogtok pihenni; dolgozzatok Istennel, s munkátok siberes leend; haljatok meg Istennel, hogy kellemes bemenetel készítetek magatoknak elő az Isten országába; ezért ne feledjétek soha kedves gyermekeim, e jelentéktelen, de sokat mondó szócskát: Istennel!

Francziából: Ifj: Bartók György.

„A kolozsvári Vasárnap.”

(Válassz egy pápista támadásra.)

Egy esztendeje sincsen, hogy kedvelt lapunk, a *«Vasárnap»* fennáll s máris két ízben támadtatott meg hamisítatlan református irányáért. Nem régen történt, hogy egy *«erzsébetvárosi előfizető»* azért kifogásolta, mert a *«legszentebb katolikus vallást gyalázza.»* Erre a kifogásra a szerkesztőség

a 27-ik számban megadta a kellő felvilágosítást. Most újabban az erdélyi róm. kath. irodalmi társaság közlönyében, a «Közművelődés» 35-ik számában «A kolozsvári Vasárnap» czim alatt valami Ágoston Ignác nevezetű pápista atyafi intéz heves támadást ellene.

Ez a jó ur, a ki úgy látszik, nem «Szent» Ágoston, de már azon az uton halad, hogy a jezsuiták alapítójának «Loyola» Ignácznak legyen méltó követője. Azt a sok szennyet és piszkot, mit a «Vasárnap»-ra, ennek munkásaira általában a ref. lelkesekre szór nem írjuk le, mert azt tisztességes ujságnak a papirosa nem tűri meg. Olvasóink jól tudják, hogy a «Vasárnap» és munkásai református népünk lelki szükségzeit igyekeznek szolgálni tisztességgel, becsülettel ingyen; de azt is tudják, a kik olvassák, hogy az erdélyi róm. kath. irodalmi társaság lapja a «Közművelődés» forrásából gyengén táplálkozott.

Bürok_örségen.

Lelkipásztoraink is a szeretetet nemcsak tanítják, de bizony követik is; követik mindig azokkal a pápista atyafiakkal szemben is, kiket saját papjaik üldöznek s a vallás vigaszában részesíteni sem akarnak. Mi igazán nem tehetünk arról, kedves Ágoston ur! ha Önök ebben a tekintetben sem követnek minket és a Jézus Krisztust. Mert lám kik utaznak, mint a vigéczek, a felekezeti béke feldulásában? Lássá, kérem, minden jó lélek azt feleli: «A pápista papok!» És kik utaznak minduntalan zsidóban? Lássá, kérem mindenki tudja: a pápista papok és urak.

Ágoston ur azonban nemcsak a «Vasárnapot» és a protestáns papságot részesíti egy-egy természetéhez illő rugásban, hanem főleg velem érezteti még pápista paphoz sem illő kifejezésekben – haragját. Veres posztó előtt a «Vasárnap» 30-ik számában megjelent «Történelmi apróságok» czimű cikkelyem, melyben öt rövid kérdés és felelet foglaltatik. Ezt a cikkelyemet a «legképtelenebb rugdalózásoknak» titulálja s engemet misemondó urakhoz illő szent humorral «Adárnak

vagy jó madárnak», «szentségtörőnek» s «tudatlan bárgyusággal» teljesnek nevez. Kötelességem magam és olvasóink iránt, hogy az igazságot megvédjem a harag és düh ellen, mely azt ostromolja. Magamért nem szólánék, de az igazságot nem hagyhatom, mert ez az Isten ígéjének Krisztus urunknak és a mi ref. egyházunknak igazsága. Igazságot pedig az igazsághoz méltó komoly hangon beszélni, bármily kevésbé ér-

demelné meg azt Ágoston ur.

Az első kérdésre: «Milyen volt az egyház állapota a reformáció előtt?» egy benedekrendi szerzetes szavaival feleltem s e szomorú idők találhatóbb jellemzésére idéztem Ezsaiás próféta I. részének 1 5 6. verseit, mely után így kiáltottam fel: «Aztán mondja még valaki, hogy nem volt szükség a reformációra!»

Ágoston ur természetesen ezt nem ismeri el. Ő így okoskodik: A Jézus tanítását lábbal tipró, az ő törvényeit megvető társadalomnak er-

kölcstelen életéből nem az következik, hogy a tökéletességre vezető, tehát önmegtagadást és lelkierőt igénylő erkölcsi hitigazságok helyébe protestáns szabadosságra vezető elveket kellett válni látni: hanem csupán az, hogy a társadalmat és annak minden rétegét Jézus szellemében s tanítása alapján régi jó erkölcséhez vissza kellett téríteni, a mi a róm. kath. egyháznak abban az időben is inkább szívében feküdt, mint a szerzetesi fogadalmakat, Jézus imálandó tanácsait lábbal- tipró Luthernek és társainak.»

Illik hozzá ez az eljárás. Ő a helyett, hogy egy, a pápizmus ellen felhozott történelmi tény szintén történelmi ténynek czáfolna meg s így védené meg egyházának szeplőtlenségét: beismeri, hogy a társadalom minden rétege — nem hagyva ki a papok, barátok és apácák tekintélyes számát sem erkölcstelen életű volt s megújulásra volt szüksége minden léleknek. Aztán pedig példátlan merészséggel azt állítja, hogy ez a róm. kath. egyháznak abban az időben is szívében feküdt.

Ugyan édes uram, ha tanult Ön egyháztörténetet, mondja meg igaz lelkére: tartott-e a róm. kath. egyház csak egyetlenegy olyan zsinatot is a reformáció előtt, mely a romlott társadalom megjavítását tűzte ki célul és pedig az egyetlen biztos uton és mérték szerint: a Jézus evangéliuma alapján? Én gyakran forgatom a történelem lapjait, de ilyesmit feljegyezve nem találok sehol. Hanem találok hitetlenséget és erkölcstelenséget szép számmal. Ime egy példa a sok közül. «Ha valaki napjainkban írja az akkor élt pápista író, *Clemansis* — lusta és henyélő, csakhamar pappá lett. Akkor aztán szorgalmasan látogatják a bordélyházakat és csapszékeket, hol minden idejüket evéssel, ivással és kártyázással töltik; leisszák magokat, lármáznak, dörömbölnek, tisztátalan ajkukkal szidalmazzák Istent és a szentek nevét s az oltár-elé romlott nők karjaiból mennek.»

De ha Ön a constánzi zsinatra (1415.) találna hivatkozni, azt felelem, a mit *Reuchlin* a híres svájci tudós mondott Huss János megégettetésakor: «Sok pap volt a constánzi zsinaton, de közülök a legkegyesebbet égették meg.» Miért emésztette el a pápás egyház Husst, Prágai Jeromost, ezeket a nagy és kegyes lelkeket, mikor éppen arra törekedtek, a mit Ön jelez, hogy a népet «a Jézus szellemében s tanítása alapján régi jó erkölcséhez» visszavezessék? Lám, *Heven Henrik* constánzi püspöknek, ki maga is buja életet folytatott s papjaitól «szakácsné» adó czimén — nem mondom igaz nevén — évenként 4000 koronát vett be, még a hajszála sem görbült meg!

És ha Ön a bázeli zsinattal (1431) hozakodna elő, akkor is reá mutathatnék arra a szomorú tényre, mely a pápás egyház «erkölcsi» hatására oly kétes világot vet, hogy ez a zsinat megállapította ugyan, hogy az erkölcsiség az egyházi személyek és világiak szívéből teljesen kihalt, de a kóros állapotot nem orvosolta. Nem is igen akarta, de nem is tudta volna.

De az Ágoston ur fejét nem az igazság keresése bántja. Egyéb fáj neki. Az, hogy Luther

és Calvin elszakadtak a pápás egyháztól s életre hozták a protestántizmust éppen a Jézus szellemében s tanításai alapján. Fáj neki, hogy a protestántizmusnak éltető eleme az igaz hit, a szent buzgóság s a tiszta erkölcs. melyeket a pápizmusban irnagnak sem talál . . . Ilyen körülmények közt mit tegyen a mi szegény Ágoston urunk? Fogja magát s ezt a «bombasztoktól süllőgő kolyvasztékot» (saját szavai!) szórja a protestántizmusra: «Az önmegtagadást és lelkierőt igénylő erkölcsi hitigazságok helyébe protestáns szabadosságra vezető elvek» léptek.

Ugyan kérem, hát Ön az Istennek félelmét, parancsainak betöltését s a Jézusnak követését «szabadosságra» vezető, tehát közveszélyes «elveknek» tekinti s hirdeti? Ön bizonyosan pápista pap Uram. Nos látja, most értem igazán, hogy miért mondta, az Önök híres pápája VI. Sándor amaz emlékezetes szavakat: «Minden vallás jó; legjobb azonban a legostobább! Meglátszik, hogy Ön VI. Sándort is csalatkozhatatlannak tartja és követi. Mi már csak a mi idvezítő Jézusunk után járunk!

Adár.

(Folytatása következik.)

Mazai krónika.

As idei királygyakorlatok, mint jeleztük, Pécs környékén folytak le. Különös jelentőséget az kölcsönzött ezeknek a gyakorlatoknak, hogy most próbálták ki az új gyorstüzelő ágyukat, melyekkel a tüzerséget elakarják látni. A próba, természetesen éles töltésekkel ment, s mint a lapok írják tökéletesen bevált. Az új ágyuknak erősebb a csöve és egy szerkezet megakadályozza, hogy lövéskor hátraszaladjanak. Ez mindenesetre nagy előny az eddigiekkel szemben, csak hamar szükség ne legyen rájuk. Az erdélyi nagy gyakorlatok Deés körül folytak le. Itt a *honvédség* győzött a «császáriak» felett.

A képviselő választások. Ki van adva a jelszó: október 2—11-ig folynak le a képviselőválasztások. Mindenik párt zászlót bontott és gyűjti alája a szavazó polgárokat. Ugy látszik, hogy most is legnagyobb a zászlója a jobbpártnak és legtöbben is fognak az alá seréngeni. Ámbár nem tudják mi van ráírva, mert a miniszterelnök még nem adott programot. A balpárt, a *Kossuth* Ferencz pártja se hagyja magát. több mint 150 jelöltet állított fel az egyes kerületekben: zászlóján a következő szavak olvashatók:

1. Kívánjuk addig is, amíg a szavazati jog általánossá nem lesz, a cenzusnak arányítását.
2. Kívánjuk az ingyenes, kötelező és magyar nemzeti irányú népnevelést.
3. Kívánjuk az igazságszoigáltatás egyszerűsítését, gyorsítását és olcsóbbá tételét.
4. Kívánjuk oly törvények megalkotását, amelyek a munkásosztály sorsát javítják és megkönnyítik a munkaszerzést és elvállalhatást ugy egyesek, mint munkaszövetkezetek számára. Kívánjuk a megélhetésre szükséges létminimum biztosítását az elárverezés ellen.

A pápisták pártja, a *néppárt* is erősen mozgolódik, de ennek zászlóján a jelszavak már olyanok, melyek a kath. egyháznak és a nagy birtokos osztálynak hizelegnek, daczára, hogy a népről nevezék el magukat. Nem láttuk egy pártnak se a zászlójára írva az 1848. XX. törvényczikket. De, azért sok balpárti képviselő megígérte, hogy sürgetni fogja a végrehajtását. Hát csak sürgesük mi-is, hogy minél többen tegyenek erre nézve ígéretet. Az *Ugronpárt* már eddig is nagyon kicsi volt. Aligha az új választások után még kisebb nem lesz, mert a vezéi, Ugron nem vállal többet képviselőiséget. Azt írja egy pesti újság, hogy Ugronnak két millió korona adóssága van s azért nem lesz képviselő, mert akkor az állammal kötött szerződéseit fel kell bontania, miből igen nagy veszteségei származnának.

Világkrónika.

Mac Kinley halála. Említettük lapunk múlt számában, hogy az északamerikai Egyesült államok elnöke ellen gyilkossági merényletet követtek el. A gyilkos golyója nem tévesztette el hatását, mert Mac Kinley elnök pár napi kínos szenvedés után, vérmérgezés következtében meghalt. Mac Kinley egyike volt az Egyesült államok legnépszerűbb elnökének, ki alatt az ország igen nagy jólétnak örvendett, mert a külföldi árucikkekre nagy adót szavaztatott meg; s így fellendült az amerikai ipar. Kormányzása alatt történt meg pár év előtt, a győzedelmes háború Spanyolországgal, midőn az amerikaiak a spanyolok összes hadihajóit szétbombázták. Ez a háború Amerikának nagy — hatalmi állását teremtette meg. Mac Kinley igen jó lelkű ember volt, mit az is bizonyít, hogy barátjáért vállalt kezességet, mit később neki kellett megfizetni. Évi fizetése 250 ezer koronára ment, miből igen sokat adott jótékony célra. Egész életén keresztül buzgó vallásos ember volt, s gyakran járt templomba. Vallásos lelkiületét bizonyítják utolsó percei is, melyekben Istenhez vágyódott. Beteg ágya mellett felesége volt és vigasztalta: Isten akarata teljesedjék és ne a mienk. Mire az elnök egészen megnyugodva így felelt:

— Hadd közeledjem te hozzád, Istenem, még ha fájdalmas lenne is! Ez az én végső imádságom!

Majd tördelt hangon rebegette:

— Bár csak otthon volnék

Pár percz múlva kiszenvedett.

Istenem milyen megrázó, szörnyű halál a ki életét egy nemzet boldogítására szenteli: egy hitvány gyilkosnak lesz martaléka. Itt megemlítjük, hogy Északamerikának ez a harmadik elnöke, kit meggyilkoltak. Lincoln Ábrahám, első elnököt egy színész lőtte meg ezelőtt 36 évvel. Garfield elnököt pedig egy állás nélküli csavargó lőtte meg 1881-ben. Mac Kinley gyilkosát Czolgosz Leónak hívják, ki galicziai származásu lengyel. A szabad Amerika is hisszük, hogy meggondolkozik most és szigorú törvényt hoz az anarkhistákra.

Császárok találkozósa. Mig a tenger tulsó szélén Amerikában az elnök a halállal küzködött: addig az innenső világrészben, az északi tenger vizein találkozott együtt a minden oroszok czárja, Miklós és a németek császára II. Vilmos Miklós czár utban van Franciaország felé, hogy a köztársaság elnökét meglátogassa, s ezt megelőzőleg beszóllott Vilmos császárhoz, ki igen nagy tisztelességgel fogadta fejedelmi vendégét. Minthogy a találkozás a tengeren volt, Danzig városa előtt, oda rendítették az összes német hadihajókat, hogy a czár gyönyörködjék bennök. Azt mondják, hogy ez a találkozás is egy újabb pecsét a világbéke levelén; ám, legyen is, csak hogy az alattvalók igen drágán fizetik meg a békét fenntartó új ágyukat és hadihajókat.

Új szerzetrend Ausztriában. Mint megírtuk, Franciaország egymásután üzi ki kebeléből a szerzetes rendeket. Ujabbban a *trinitáriusok* rendjének kell kivándorolni. A hajléktalan barátoknak Ferencz Ferdinánd trónörökös, ugy hírlík, felajánlotta tegniti kastélyát. Tette volna pedig ezt azért, hogy az ottani «Los von Rom» czimen ismeretes, katolikus ellenes mozgalmat ellensúlyozza. Mi nem valami nagyon örvendünk sem ez, sem más szerzetesrend beözönlésének, mert mindeniknek célja az, hogy a protestáns vallást megfojtsa. A trinitáriusok rendje pedig éppen azért alakult volt, hogy a keresztyén foglyokat a pogány rabságból kiszabadítsa. Most pedig a helyett a szakadárokat (értsd protestánsok) térítgetik az egyedül idvezítő egyházba. Ha ma Ausztriába beléptek: holnap már Magyarországon vannak. Legyen résen azért a magyar állam, mert ha nem a Jézus nevében, még jobban felzavarják a felekezetközi békét

Krüger apót, a búrok öreg elnökét ismét nagy bánat érte. Egyik fia elesett volt a csatáren, másik angol fogságba jutott, a harmadik most önként megadta magát. De, azért az öreg Istenben bizik és reméli, hogy győzni fognak.

Mai képünkhöz.

Tudják olvasóink, hogy odalent Dél-Afrikában bizony meleg idők járnak. Javában foly a háború. Az angolok minden erőlködése daczára is még állanak a búrok és állani fognak, ki tudja, hogy meddig. Ez alkalommal a búrok tábori életéből mutatunk be egy szép jelenetet. A búrok örségen vannak. Egyik társuk a dombtetőről figyel az ellenség minden mozdulatát, mig a domb aljában kisebb csoportban hallgatják, hogy másik társuk, mit olvas a bibliából. Vajjon mikor fognak a mi katonáink is időt szakítani, hogy minél gyakrabban olvassák a bibliát?

Vegyes hírek.

Merényletek. A fejedelmi személyek, államfők és államférfiak ellen ennekelötte is sűrűn követtek el merényletet, de ugy tetszik, 1878 előtt

vagy a merénylők voltak ügyetlenebbek, vagy végre a véletlen kegyelmesebb, mert az áldozat sokkal kevesebb volt.

1848-tól 1878-ig 28 merénylet volt és ebből halálos csak három: 1856-ban egy katona agyonlőtte Ferdinánd nápolyi királyt, 1865-ban meggyilkolták Lincoln Ábrahámot, az Egyesült Államok elnökét és 1877-ben ollóval megölték Abdul Aziz szultánt. III. Napoleon ellen több ízben követtek el merényletet, a legborzalmasabbat 1858-ban gróf Orsini, de mégis ágyban, párnák közt halt meg. A negyvenes években Viktória angol királynő is kiszemelt áldozata volt a merénylőknek, mert ez évtizedben négy merényletet követtek el ellene: 1840-ben Edward Oxfordban, 1842. májusában Francis és Juliusban Bean, 1849-ben Hamilton. IV. Frigyes Vilmos porosz királyra 1851-ben kétszer lőttek, de nem történt baja, valamint Viktor Emánuel is épen menekült meg 1853-ban. Izabella spanyol királynőt 1856-ban Fuentes akarta megölni és a görög királyt 1862-ben egy diák. Ferencz József uralkodóra 1853-ban Libényi szabólegény késsel támadt és nyakán könnyen meg is sebezte. II. Sándor orosz cár ellen, aki később merénylet áldozatává lett, 1878. előtt három merényletet követtek el: 1866-ban Kozov Kora Pétervárott, 1867-ben Berezovszki Párisban, 1874-ben Szolovjev Sándor Pétervárott. Alfonz spanyol király ellen 1878-ban történt merénylet és Umberto olasz királyra is kezet emelt már 1878-ban Rómában Acciarito, 1878. óta négy koronás fej, három köztársasági elnök és négy államférfi vérzett el merénylet folytán. Meggyilkolták II. Sándor cárt 1881-ben, de az említett merényleteken kívül 1879-ben is volt ellene merénylet Moszkva mellett, mikor Hartmann a vonat alatt aknátt robbantott föl és 1880-ban a téli palotában megölték Garfieldet, az Egyesült Államok elnökét 1881-ben, Gavendish lord ir alkirályt és Burke-t 1882 május 6-án Dublinban a Fönix-parkban, 1894-ben Carnot francia köztársasági elnököt (Caserio), 1895-ben Sztambulov bolgár miniszterelnököt, 1896-ban Naszreddin persa sahot (Roza Molla), 1897-ben Canovas del Castillo spanyol miniszterelnököt (Gollí), 1897-ben Ioriarte Bordát, Uruguay elnökét, 1898-ban Erzsébet magyar királynét Genfben (Luccheni), 1900-ban Umberto olasz királyt Monzában megölte Bresci, de 1897-ben is követett el ellene merényletet Nápolyban Passanti. Nem sikerült merénylet 1878. óta is elég volt. Ferencz József király ellen 1882-ben Oberdank követett el merényletet, Viktória angol királynőt 1882-ben Windsorban támadta meg a merénylő, Milán szerb királyra 1882-ben Markovics asszony és 1899-ben Knezevics lőtt rája, III. Sándor cár ellen 1887-ben követtek el merényletet, Ferry francia államférfiu ellen 1887-ben (Aubertin), Abdurrámán afgán emir ellen 1888-ban, II. Pedro braziliai császár ellen 1889-ben. Crispi ellen 1894-ben (Lega), Faure Félix ellen 1896-ban (François), György görög király és Mária leánya ellen 1898-ban (Karditzi), a walesi herceg 1900-ban (Sipido), II. Vilmos német császár ellen 1901-ben.

Anarkista nők. Most, hogy megint áldozata van az anarkizmusnak, ismét a pusztító tanok apostolai felé fordul a figyelem. A Mac Kinley ellen elkövetett merénylet értelmi szerzőjének tudvalevően egy anarkista nőt, Goldmann Emmát tartják. Ez a körülmény teszi érdekessé különösen az alábbi kimutatást, mely arról ad számot, hogy az anarkizmus történetében milyen nagy szerepe van a nőknek.

A legismertebb és legelőkelőbb anarkistanő Perovszki Zsófia, II. Sándor cár gyilkosainak egyike volt. Nem az alsó néposztályból származott, hanem előkelő szülők gyermeke volt és kiváló nevelésben részesült. Atyja orosz tábornok, Pétervár katonai kormányzója volt. Marx és Lassalle, a híres szocialisták iratai adták meg az első impulzust neki, hogy anarkistanővé legyen. Nem kevésbé hatottak lelkületére John Stuart Mill és Buckle angol írók művei. Elhagyta a szülői házat, a köznép közé vegyült, hogy eszméit terjeszthesse. Célja népének újból való felemelése volt. Eszközül pedig oly módokat használt, melyek később oly félelmetes eredményhez vezették. Munkásnőnek szegődött el durva, nyers suhanczok közé és környezetében testileg-lelkileg valóságosan szenvedett, míg végre ő is hozzácsütyedt környezetéhez. Nehány nappal a cár ellen szőtt összeesküvés véghezvitele előtt Cseljabovot, az összeesküvők egyik vezérét elfogták. Pedig ennek kellett volna a cár közeledését jeleznie. Perovszki Zsófia átvette a letartóztatottnak szerepét és várta a kijelölt helyen az áldozatot. Mikor a cár alakját észrevette, megadta a jelt és ekkor tanuja volt a szerencsétlenségnek, melynek előkészítésében neki része volt. Perovszki Zsófia az anarkista nők igazi típusa volt. Nem a tömeg után ment, hanem az ő zászlaja alá csoportosította hiveit. Eszméiért mindent föláldozott, eltűrt szenvedést és a martír nyugalmaival gondolt a halálra. Egy másik anarkistanő, szintén jó család gyermeke volt. Kiváló nevelésben részesült Erényes volt, míg az anarkizmus hive nem lett. Szintén fenn hirdette eszméit és saját megtérését hitéhez így adta elő:

Barátimait pusztá gyanura elfogták és egy meg nem történt gyilkosság miatt elítélték. Ez fáj nekem, igen fáj! Hogy lehetséges ilyesmi? — kérdeztem magamtól. A társadalmi rend — felelték — ez az oka mindennek. — A társadalmi rend? Erre épít az emberiség? Ha ilyen az, akkor el kell vetni! ... És amint láttam, hogy az emberek egymással szemben mily könyörtelenül, szívtelenül járnak el, akkor megszünt a vonzalmam a keményszívű nem iránt, tanai és hite iránt. Így lettem anarkistanővé! Természetes, hogy működésünknek még soká — nagyon soká, évszázadok mulva lesz eredménye. De elérkezik ez eszmék érvényesülésének hajnalai. Az ébredést nem érem meg, Börtönben vagy vesztőhelyen pusztulok; de ez nem ijeszt. Vigasztal, hogy amit én vettem követőim learatják. Mert learatják! ... Jól jövendőlte meg sorsát, börtönbe jutott. Sikerült egyszer megszöknie, azonban újból elfogták. Ekkor önkézzel vetett végett hánytatott életének. Egy reggel félig megégve találták meg czellájában.